SISÄMINISTERIÖ
Poliisiosasto

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan kuuleminen 17.05.2017 klo 12:15

VNS 4/2017 vp *Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018—2021*

JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMA 2018–2021
26.10. Poliisitoimi

1. Kehyspäätös 2018–2021

Sisäministeriön hallinnonalan pääluokan määrärahataso on noin 1,366 mrd. euroa vuonna 2018 ja se laskee noin 1,300 mrd. euroon vuonna 2021. Vastaavasti poliisinkin määrärahakehys laskee vuoden 2018 yhteensä 709,5 milj. eurosta 704,7 milj. euroon vuonna 2021. Hallitus on panostanut päätöksissään sisäiseen turvallisuuteen mutta kumulatiivisesti kasvavat hallitusohjelman sisältämät toimintamenosäästöt syövät lisäykset kehyskauden loppuun mennessä lähes kokonaan, mikä näkyy myös poliisin määrärahakehityksestä. Sisäministeriön hallinnonalalla tarvitaan edelleen toiminnan tehostamista ja rakenteellisia uudistuksia, mutta myös toiminnan priorisointia ja keskittymistä ydintehtäviin, mikä koskettaa erityisesti poliisia.

Sisäisen turvallisuuden toimijoiden ydintoimintojen palvelutaso pyritään säilyttämään. Suomen sisäinen turvallisuus on sidoksissa muiden EU:n jäsenvaltioiden ja naapurivaltioiden turvallisuustilanteisiin. Keskeisiä teemoja kehyskaudella ovat maahanmuutto, rajaturvallisuus, kyberturvallisuus, hälytystoiminta ja terrorismin torjunta. Kansainväliset velvoitteet asettavat vaatimuksia toiminnalle.

26.10.01 Poliisitoimen toimintamenot

TA 2017	2018	2019	2020	2021
696 678	709 516	700 907	704 700	704 700

Poliisin toimintamenomäärärahoja lisätään 34,5 milj. eurolla vuosina 2018–2019, jolloin lisäykseen sisältyy vuosittainen 1,0 milj. euron investointimääräraha ja kehyskauden loppuvuosina 33,5 milj. eurolla. Lisäresurssit kohdentuvat ennen kaikkea nykyisen palvelutason ja ydintoimintojen turvaamiseen. Vuodelle 2019 lisätään momentille 2,5 milj. euroa EU-puheenjohtajuuskauden turvallisuusmenoihin.

Poliisi suorittaa tehtävänsä tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja olosuhteiden vaatimassa tärkeysjärjestyksessä annettujen määrärahakehysten puitteissa. Vuonna 2018 poliisin operatiivinen toiminta ja poliisimiesten määrä voidaan säilyttää nykytasolla. Vuodesta 2019 alkaen poliisimiesten määrän vähetessä erityisesti kiireellisten hälytyspalvelujen saatavuus pyritään turvaamaan ja ihmisten turvallisuutta ylläpitävä toiminta priorisoidaan. Näin ollen säästöt vaikuttavat erityisesti jo tapahtuneiden rikosten selvittämiseen sekä poliisin ennalta estävään toimintaan. Poliisin kulurakenne painottuu toimialan työvoimavaltaisuuden vuoksi henkilöstömenoihin, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että kehykseen tehdyt vähennykset kohdistuvat lähes suoraan henkilöstömenoihin.

Poliisi huomioi työssään muuttuneen toimintaympäristön, jossa muun muassa lisääntyvä digitalisaatio ja ICT:n kehitys luo paitsi mahdollisuuksia, myös lisää kyberrikollisuutta. Myös yksittäisten terroristisen väkivallan tekojen uhka on kohonnut Suomessa. Kyberrikollisuuden torjuntaan ja riittävään suorituskykyyn panostaminen ovat keskeisiä kehyskaudella. Poliisi voi sille vuosille 2018 ja 2019 osoitetulla kertaluonteisella 1 milj. euron investointimäärärahalla parantaa suorituskykyään uusimalla kalustoaan ja varautumalla uusiin turvallisuusuhkiin. Myös poliisikoulutettavien määrän tulee vastata nykyisen,

muuttuneen turvallisuustilanteen tarpeita ja riittävällä koulutettavien määrällä varmistetaan tarkoituksenmukainen koulutettujen poliisimiesten reservi.

Poliisi jatkaa vuonna 2016 käynnistynyttä sopeuttamisohjelmaansa tavoitteenaan hillitä tulevien vuosien poliisimiesten määrän laskua. Nykyistä poliisimiesten määrää ei voida säilyttää enää vuoden 2018 jälkeen määrärahakehysten laskiessa. Poliisi on jo saattanut aiemmat rakenneuudistukset loppuun ja saavuttanut niissä asetetut säästötavoitteet. Poliisi edelleen kehittää hallinto- ja tukitehtäviään muun valtionhallinnon tapaan esimerkiksi hankinnasta maksuun -hankkeessa ja tehtävien keskittämisellä palvelukeskukseen tavoitteena tuottavuuden edelleen lisääminen, prosessien kehittäminen ja yhdenmukaisuuden lisääminen. Lisäksi poliisi hyödyntää digitalisaation ja erilaisten teknisten ratkaisujen mahdollisuudet laaja-alaisesti toiminnassaan.

Poliisin toimitilamenot tulevat kasvamaan vuoteen 2021 mennessä yhteensä 12,6 milj. euroa vuoteen 2016 verrattuna. Kustannusten nousu aiheutuu yksinomaan jo olemassa olevien tilojen sopimuksiin perustuvien vuokrien noususta, eikä mainittu 12,6 milj. euron summa pidä sisällään mitään uusia toimitilahankkeita. Poliisin vaikutusmahdollisuudet nykyisten toimitilojen kustannustason nousuun ovat sangen rajalliset, mikäli nykyinen toimitilaverkosto ylläpidetään. Poliisi laatii parhaillaan pitkän aikavälin toimitilasuunnitelmaa ja hyödyntää kaikki käytettävissä olevat mahdollisuudet toimitilakustannusten hillitsemiseksi. Lisäksi pohdittavana on, tulisiko poliisin toimitilamenot erottaa omalle momentilleen valtion talousarviossa, jolloin kasvavat toimitilamenot eivät söisi muun poliisitoiminnan rahoitusta ja olisivat oma, selkeä kokonaisuutensa. Poliisilla on lisäksi useita tarpeita uusien toimitilahankkeiden käynnistämiseksi. Nämä ovat hankkeita, jotka tulisi käynnistää erityisesti sisäilmaongelmien vuoksi ja olisivat siten välttämättömiä. Mitään uusia toimitilahankkeita ei voida kuitenkaan käynnistää nykyisellä kehysrahoituksella ja mahdolliset uudet toimitilahankkeet tullaan priorisoidusti arvioimaan tulevissa talousarvio- ja julkisen talouden suunnitelman prosesseissa.

Tulevien vuosien kehystasoa tarkasteltaessa on huomioitava, että valmisteilla on useita lainsäädäntöhankkeita, joilla voi olla poliisin resurssitarvetta lisääviä vaikutuksia, esimerkiksi alkoholilainsäädännön muutos, tiedustelulainsäädäntö ja SOTE -uudistus. Nämä tulevat myöhemmin arvioitaviksi talousarvioiden ja julkisen talouden suunnitelmien yhteydessä.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta

Valtioneuvosto antoi 28.4.2016 periaatepäätöksen kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi vuosille 2016–2020. Tavoitteena on vähentää sekä kansallista että kansainvälistä harmaata taloutta ja talousrikollisuutta Suomessa. Strategiassa kiinnitetään huomiota erityisesti kansainvälisiin raha- ja tavaravirtoihin sekä liikkuvan työvoiman kysymyksiin. Strategialla pyritään edistämään sellaisia hankkeita, joiden päämääränä on parantaa yritysten mahdollisuuksia terveeseen kilpailuun sekä helpottaa yritysten julkisten velvoitteiden hoitamista. Erityisesti pyritään edistämään harmaata taloutta ja talousrikollisuutta ennalta estäviä toimenpiteitä. Strategian toimenpiteet on tarkoitus toteuttaa ensisijaisesti viranomaistoimintaa kehittämällä.

Strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi on laadittu toimenpideohjelma, josta ilmenee konkreettiset toimenpiteet ja niiden tavoitteet, vastuutahot, aikataulu sekä keinot toimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi. Toimenpideohjelma hyväksyttiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 7.6.2016. Toimenpideohjelmassa painotetaan aikaisempaa enemmän tilannekuvaa, viranomaisyhteistyötä ja ennalta estäviä toimenpiteitä. Toimenpideohjelmassa on 20 hanketta, jotka on jaoteltu strategian kärkihankkeiden mukaisesti. Hankkeista oli käynnistynyt huhtikuun 2017 loppuun mennessä jo 12. Toistaiseksi käynnistymättömistä hankkeista osa on sellaisia, joiden on suunniteltukin käynnistyvän vasta myöhemmin.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelman kärkihankkeet ovat seuraavat:

1. markkinoiden toimivuuden ja terveen kilpailun turvaaminen yritysten ja kansalaisten oikein toimimisen mahdollisuuksia parantamalla, hallinnollista taakkaa keventämällä sekä tehostamalla korruption torjuntaa ja ennalta estämistä;
2. harmaan talouden ja talousrikollisuuden ilmiöihin ennakoivasti puuttuminen sekä asenteisiin vaikuttaminen;
3. viranomaisten välisen tietojenvaihdon edelleen kehittäminen
4. harmaan talouden rikoksiin liittyvän rikostorjuntaketjun vaikuttavuuden sekä hallinnollisten seuraamusten kehittäminen.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntastrategian toteutumisen seurantaa varten asetettiin parlamentaarinen seurantaryhmä ajalle 1.5.2016-31.3.2019. Lisäksi sisäministeriö asetti vuoden 2016 alussa talousrikostorjunnan johtoryhmän, jossa on edustettuna laajasti eri ministeriöitä ja viranomaisia. Johtoryhmä seuraa toimenpideohjelman etenemistä, arvioi sen muutostarpeita ja raportoi hankkeiden etenemisestä talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle vuosittain.

Poliisin tietoon tullut talousrikollisuus on ollut kasvussa v. 2012 jälkeen. Vuonna 2016 poliisi kirjasi yhteensä 2087 uutta talousrikosasiaa, joka on n. 13 % enemmän kuin edeltävänä vuonna ja jälleen enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Vuosien 2013-2015 avoinna olevien talousrikosasioiden määrä pysytteli 2200 ilmoituksen tuntumassa. Vuoden 2016 lopussa tutkittavana olevien avoimien rikosasioiden määrä oli yhtensä 2508. Viime vuosina kirjattujen uusien rikosasioiden määrä näkyy tutkittavana olevien eli avoimien rikosasioiden määrässä, joka on ollut vuodesta 2009 lähtien aiempaa suurempi.

Talousrikostorjunnan tehostamiseen on vuodelle 2017 varattu erillisrahoitusta yhteensä 6,4 miljoonaa euroa. Tähän sisältyy eduskunnan täydentävässä v. 2017 talousarviossa myöntämä erillisrahoitus 3,29 milj. euroa, loput rahoitetaan poliisin muusta toimintamenokehyksestä. Vuonna 2017 harmaaseen talouteen ja talousrikollisuuteen kohdennettujen virkojen määrä sekä toiminnallinen tuloksellisuus säilyvät v. 2016 tasolla (337htv) ja huomiota kiinnitetään erityisesti takaisin saadun rikoshyödyn määrään, tutkinta-aikojen lyhentämiseen ja avointen juttujen ja erityisesti yli 24 kuukautta vanhojen juttujen määrän vähentämiseen. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan tuloksellisuutta parannetaan hyödyntämällä kaikkia käytössä olevia torjuntamahdollisuuksia. Tavoitteena on ylläpitää korkeaa osaamista harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa.

Kehyskaudella 2018-2021 harmaan talouden ja talousrikosten torjuntaan jatketaan strategian ja toimenpideohjelman mukaisesti. Vuodesta 2018 alkaen erillistä, korvamerkittyä harmaan talouden torjunnan määrärahaa ei ole enää osoitettu poliisille aikaisempien vuosien tapaan. Harmaan talouden torjuntaan tulevina vuosina allokoitavat resurssit ja tavoitetasot arvioidaan vuosittain muun poliisitoiminnan tapaan suhteessa käytettäviin taloudellisiin resursseihin. Harmaan talouden ja talousrikostorjunnan arvioidaan säilyvän v. 2018 vuoden 2016 tasolla.

26.10.02 Suojelupoliisin toimintamenot

TA 2017	2018	2019	2020	2021
27 391	27 676	28 015	23 143	23 143

Suojelupoliisin toiminnan turvaamiseen kohdennetaan 3,5 milj. euron vuosittainen lisämääräraha toimintaympäristön muutoksen johdosta ja uusiin turvallisuusuhkiin vastaamiseksi. Vuodelle 2019 lisätään momentille 60 000 euroa EU-puheenjohtajuuskauden turvallisuusmenoihin.

Valtionjohdon ja viranomaisten tarpeet kansallista turvallisuutta ja siihen liittyviä uhkia koskevalle tiedustelutiedolle ovat kasvaneet kansainvälisen turvallisuusympäristön nopean, ennakoimattoman ja monimuotoisen muutoksen myötä. Lisämäärärahojen turvin Suojelupoliisi kehittää toimintaansa yhä tiedustelullisempaan suuntaan kyetäkseen palvelemaan keskeisimpiä kansallisia tarpeita ja vastaamaan näin uhkiin. Lisämäärärahalla vastataan ensisijaisesti Suojelupoliisin ydintehtäviin kuuluvien terrorismin ja laittoman tiedustelutoiminnan torjunnan kasvaneisiin suorituskykypaineisiin.

Vuosien 2017–2019 määrärahatasoa nostaa kertaluonteinen, tuottavuutta edistävä ICT-määräraha (Suojelupoliisin suorituskyvyn kehittäminen, SSK-hanke, yhteensä n. 19 milj. euroa).

26.10.20 Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

TA 2017	2018	2019	2020	2021
17 666	9 168	9 168	9 168	9 168

Momentin tasoon ei tehty muutoksia.